תורה אור

מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה מחשבה אין מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה: בשלמא מיד מעשה לא מפקה דלא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק? שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי: כתיב "כי יתן" וקרינן "כי יותן" הא כיצד "כי יותן" דומיא ד"כי יתן" מה יתן דניחא ליה אף יותן דניחא ליה: רב זביד מתני להא שמעתתא אהא וכן היא שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה היא וקדשה את עצמה: אם שלה קדמו, קידושיה קידושין, ואם של שלוחה קדמו אין קידושיה קידושין: לא קדשה את עצמה וחזרה בה מהו? רבי יוחנן אמר חוזרת ור"ל אמר אינה חוזרת. ר' יוחנן אמר חוזרת אתי דיבור ומבטל דיבור ר"ל אמר אינה חוזרת לא אתי דיבור ומבטל דיבור. איתיביה רבי יוחנן לר"ל ביטל אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה? אמר רבא הכא במאי עסקינן כגון שקדם בעל הבית ותרם את כריו דהוה ליה מעשה. איתיביה ריש לקיש (א) לרבי יוחנן כל הכלים יורדים לידי טומאתן במחשבה ואין עולין מטומאתן אלא בשינוי מעשה: מעשה מוציא מיד מעשה ומיד מחשבה, מחשבה אינה מוציאה לא מיד מעשה ולא מיד מחשבה: בשלמא מיד מעשה לא מפקה לא אתי דיבור ומבטל מעשה אלא מיד מחשבה מיהא תפיק? א"ל שאני מחשבה דטומאה דכי מעשה דמי וכדרב פפא דרב פפא רמי: כתיב "כי יתן" וקרינן "כי יותן" הא כיצד "כי יותן" דומיא ד"יתן" מה "יתן" דניחא ליה אף "יותן" נמי דניחא ליה. איתיביה רבי יוחנן לר"ל השולח גט לאשתו והגיע בשליח או ששלח אחריו שליח ואמר לו גט שנתתי לך בטל הוא הרי זה בטל. תיובתא דר"ל, תיובתא, והילכתא כוותיה דר"י ואפילו בקמייתא ואע"ג דאיכא למימר שאני נתינת מעות ליד אשה דכמעשה דמי אפילו הכי אתי דיבור ומבטל דיבור, קשיא הילכתא אהילכתא: אמרת הילכתא כרבי יוחנן וקיימא לן הילכתא כרב נחמן: דאיבעיא להו מהו שיחזור ויגרש בו רב נחמן אמר חוזר ומגרש בו רב ששת אמר אינו חוזר ומגרש בו, וקיימא לן הילכתא כוותיה דרב נחמן? נהי דבטליה מתורת שליח מתורת גט לא בטליה: מקודשת לשני: אמר רב מקודשת לשני לעולם ושמואל אמר מקודשת לשני עד ל' יום, לאחר ל' יום פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון. יתיב רב חסדא וקא קשיא ליה: קידושי שני במאי פקעי? אמר ליה רב יוסף: מר ארישא מתני לה וקשיא ליה, רב יהודה אסיפא מתני לה ולא קשיא ליה: מעכשיו ולאחר שלשים יום וכו': אמר רב מקודשת ואינה מקודשת לעולם ושמואל אמר מקודשת ואינה מקודשת אלא עד ל' יום, לאחר ל' פקעי קידושי שני וגמרי קידושי ראשון. לרב מספקא ליה אי תנאה הואי אי חזרה הואי, לשמואל פשיטא ליה דתנאה הואי, ובפלוגתא דהני תנאי דתניא "מהיום ולאחר מיתה" גט ואינו גט דברי חכמים רבי אומר כזה גט. ונימא רב: הלכה כרבנן, ושמואל: הלכה כרבי? צריכא: דאילו אמר רב הלכה כרבנן הוה אמינא התם דלרחוקה קאתי אבל הבא דלקרובה קאתי אימא מודה ליה לשמואל דתנאה הואי ואי אמר שמואל הלכה כרבי הוה אמינא התם הוא דאין גט לאחר מיתה אבל הבא דיש קידושין לאחר ל' אימא מודי ליה לרב, צריכא: אמר אביי ולטעמיה דרב בא אחד ואמר לה "הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר ל' יום" ובא אחר ואמר לה "הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר עשרים יום" ובא

מיד מחשבה מיהא תפיק. תימה ליפרוך נמי גבי תרומה לעיל לר"ל דקאמר אם עד שלא תרם ביטל אין תרומתו תרומה אבל אם משתרם ביטל תרומתו תרומה ואפילו תרם השליח במחשבה דהא תרומה ניטלת באומד ומחשבה אלמא לא אתי דיבור ומבטל דיבור וי"ל דמחשבה דתרומה היה יודע דכמעשה דמי דכתיב (במדבר יח) ונחשב לכם והוי כאילו תרם בידים ואפילו מעשה אינו מוציא אפילו תרם אח"כ כריו אחר מחשבת השליח אבל גבי טומאה אין המחשבה מטמאתו אבל מביאתו לידי תורת קבלת טומאה ואותה הבאה יכולה להתבטל דהכל מודים דע"י המעשה מתבטלת א"כ תתבטל על ידי מחשבה: **לא** קידשה עצמה וחזרה בה מהו. נראה לפרש "וחזרה בה" בלא אמירתה לשליח דאי אמרה לשליח "אין רצוני שתקדשני" פשיטא דאינה מקודשת דהוו משום דאמרה לו "תיהוי לי שליח לקדשני" לא מלי' חוזרת: **אם** ביטל עד שלא תרם כו'. הכא לא משני כדלעיל שאני נתינת מעות ליד האשה דכמעשה דמי היינו משום דהכא ליכא נתינת מעות אלא דיבור לבד: **מתורת** גט לא בטליה. פי' דמסתמא אינו מתכוין לבטל אלא השליח ולפי זה אם אמר בפירוש "אני מבטל הגט עצמו" שהוא בטול ופסול לגרש בו, ובפרק השולח (גיטין דף לב:) גרים "גיטא גופיה מי קא בטל" משמע שאין הגט מתבטל וצריך לפרש אתה סבור שהגט יכול ליפסל בביטול ולא היא דהרי הוא כמו מעות שאין מתבטלות דמאחר דהגט כתוב כהלכתו אינו יכול לבטלו ואם ירצה יחזור ויגרש בו: אפילו

מעשה מוציא מיד מעשה. התחיל לשוף ביטל מהם תורת גמר מלאכה לשם כלי בין שירד להו ע"י מעשה שהחליקן וגילה דעתו שאין מחוסרין עוד תיקון בין שירד להו ע"י מחשבה: **מחשבה אינה מוציאה**. חישב עליהן לשוף לשם אחר שחישב עליהן שלא לשוף שלא לשבן אין יוצאין מידי מחשבתן הראשונה: **דכי מעשה דמיא**. דרחמנא קרייה מעשה דכתיב "כי יתן" והיינו בידים ואע"ג דמחשבה בעלמא הוא דאפילו נפלו ממילא וניחא ליה הוי הכשר ומיקרי כי יותן: **להא שמעתא**. דרבי יוחנן וריש לקיש: **וכן היא שנתנה כו'**. משנה היא לקמן בפ' בתרא: **וחזרה בה**. בין בפני שליח בין שלא בפניו: **אינה חוזרת**. ולקמן מותבינן ליה מהא דהשולח גט: **ואפילו בקמייתא**. גבי מתני' לא בא אחר וקידשה וחזרה בה' קי"ל הילכתא כר' יוחנן דאתי דיבור ומבטל דיבור: **מהו שיחזור ויגרש בו**. בגט לאחר שאמר לשליח גט שנתתי לך בטל הוא: **לעולם**. אין בטלין לאחר ל' שהרי ניתן לה זמן לחול בתוך ל' שיהו כולן פנויין מקידושי ראשון: **ושמואל אמר כו'**. לקמן פריך עלה רב חסדא: **מר ארישא**. דמתני' דלא אמר "מעכשיו" מתני לה להך פלוגתא ומשום הכי קשיא ליה למר מאי דקשיא ליה: **מקודשת ואינה מקודשת לעולם**. ואפילו לאחר שלשים עומדת בספק קידושי שניהם ואסורה לשניהם בלא גט האחד כדמפרש טעמא לקמן: **ושמואל אמר**. אינה בספיקא אלא עד שלשים יום שמא ימות הראשון ולא יגמרו הקידושין ונמלאו קדושי שני חיילי למפרע: **מספקא ליה**. האי "לאחר שלשים" אי תנאה הוי אם לא אחזור בי בתוך ל' יהיו קדושין מעכשיו: **אי חזרה הוי**. ממאי דקאמר "מעכשיו" וקאמר "איני אומר מעכשיו אלא התקדשי לי לאחר ל'" הילכך לעולם היא בספיקא דאי הוי תנאה קידושי ראשון חיילי, קידושי שני לא חיילי ואם חזרה הוי קידושי שני חיילי קידושי ראשון לא חיילי: **לשמואל פשיטא ליה דתנאה הוי**. הילכך כל ל' יום הוו קידושין תלוין שמא יחזור בו, מל' ואילך גמרו: **גט ואינו גט**. מספקא ליה האי "ולאחר מיתה" אי הוי תנאה מהיום יהיה גט אם אמות ולכשימות נמצא גט למפרע מתוכו יום, אי חזרה הוי וחזר בו מ"מהיום" ואמר "זה גיטך לאחר מיתה" ולא אמר כלום דאין גט לאחר מיתה דכיון דמית היכי מגרש: **כזה גט**. דתנאה הוי: **התם**. הוא דאיכא לספוקי ולמימר חזרה הוי משום דלרחוקה אתי וקשה בעיניו לרחקה ולגרשה ולהכי הדר ביה "ממעכשיו" אבל הכא דלקרובה קאמר כל מה דמצי לקרובה מקרב לה וכי אמר "לאחר שלשים" לא הדר ביה "ממעכשיו": **התם**. הוא דאמר תנאה הוא ולא חזרה דהכא יודע דאין גט לאחר מיתה ומידי דכדי לא עביד איניש דאמר: **אבל הכא**. דיש קדושין לאחר ל' יום אם לא קדשה אחר בנתיים אימא דילמא הוי חזרה דלא רצה לקדשה מעכשיו שמא דעתו על אחרת וימלך בתוך שלשים יום קמשמע לן: **ולטעמיה דרב**. דמספקא ליה בחזרה ותנאה בא אחד ואמר מעכשיו ולאחר שלשים ובא אחר ואמר מעכשיו ולאחר עשרים שכלו של שני בתוך של ראשון ואם דראשון חזרה הוו להו דשני קידושין דהא ראשון הדר ביה "ממעכשיו": ובא

יג א מיי' פ"ה מהל' טומאת אוכלין הל' ב סמג עשין רמו :

יד ב מיי' פ"ט מהל' אישות הלכה ד סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לו סעיף ז :

טו ג מיי' שם הל' כ טוש"ע שם סעיף ו :

טז ד ה מיי' פ"ו מהל' גירושין הלכה כא סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמא סעיף סו :

יז ו מיי' פ"ט מהלכות אישות הל' יא סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סימן לח סעיף כ :

יח ז מיי' שם הל' יב טוש"ע שם סעי' ג :

יט ח מיי' פ"ט מהל' גירושין הל' יד סמג עשין נ טוש"ע אה"ע סימן קמח סעיף ג :

ב"מ כב.

לקמן סג. ע"ש

שבת נב: נח: כלים פכ"ה מ"ט סוכה יג: תוספתא דכלים ב"ב פ"ג וש"נ

[כתובות יג. וש"נ]

גיטין לב:

גיטין עב: ע"ב קנו. [תוספתא דגיטין פ"ה] [ע' תוס' מנחות לו: ד"ה ולימא]

הגהות הב"ח

(א) גמ' איתיביה ריש לקיש לרבי יוחנן כל הכלים :

תוס' ר"י הזקן

וכן היא שנתנה רשות בפ' בתרא. ולהאי לישנא סבר ר"ל דלא אתי דבור ומבטל דבור גרידא : מהו שיחזור ויגרש בו. כשאומר לשליח גט שנתתי לך בטל הוא : מתורת גט לא בטליה בהאי לישנא כמו שבארנו פרק השולח. במאי פקעו. דהא כשחלין קדושי ראשון אשת איש גמורה היא. מר רב חסדא. ארישא דלא אמר מעכשיו : אי תנאה הוי. האי ולאחר ל' יום כלומר התקדשי לי מעכשיו אם לא אחזור תוך ל' יום ואם לא חזר בו מקודשת היא לו משעה ראשונה אי חזרה הוי שחזר בו מעכשיו דקאמר ואינו רוצה שיחולו הקדושין עד אחר ל' יום ויכול לחזור שהרי לא נתן לה הכסף עד שחזר בו ואי חזרה הוי הויא מקודשת לשני שחלו מיד הילכך הרי היא בזה הספק לעולם וצריכה גט משניהם. ושמואל אמר אינו בזה הספק אלא ל' יום שמא ימות הראשון ולא יגמרו הקדושין ונמצא קדושי שני חלין למפרע עכ"ל ר"ש. ולהאי פירושא האומר לאשה הרי את מקודשת לי מעכשיו ולאחר שלשים יום ובא אחר וקדשה בתוך ל' יום ואח"כ מת או חזר בו הראשון בתוך ל' יום מקודשת לשני דאנלאי מילתא למפרע דקדושי ראשון לא הוו קדושי שהרי חזר בו או מת כמו שנראה מלשון ר"ש לשמואל דאמר תנאה הוי אם מת ראשון תוך שלשים יום הוו קדושי שני קדושין אלמא יכול לחזור בו והר"ם ז"ל כתב בפ"ז שצריכה גט משניהם אפילו תוך ל' יום אלמא ראשון לא סגי ליה בחזרה תוך ל'. ונראה שפי' תנאה הוי דה"ק לה קדושי נתחלו מהאידנא מגמר לא מגמרא עד לאחר ל' יום והויא מקודשת בהאי לישנא לראשון תוך ל' יום ואינו יכול לחזור בו. והאי דקאמר לא לגמרו אהני ליה שאם תבעה אותו לנישואין נותנין לו זמן (לפדות) [להכין] את עצמו משלשים ואילך ואם מת תוך שלשים יום א"צ חליצה או יבום שהרי משעה ראשונה נתן לה הקדושין שלא יגמרו עד לאחר שלשים וכן נמי אם מתה היא תוך שלשים יום הוא מותר בקרובותיה שהקדושין לא נגמרו (א). ושמואל ס"ל דתנאה הוי הילכך הקדושין תלוין כל שלשים שאם ימות קדושי שני הוו קדושין . או חזרה הוי כדפרישנא שחזר בו מעכשיו דקאמר ולא רצה שיחולו עד לאחר שלשים ומקודשת לשני לענין בעיאן אם מת הראשון תוך שלשים ויש לו אח פטורה מן החליצה ומן היבום שאין כאן קדושין כלל ואם קדשה אחר אפילו קודם שמת כתסה דקדושי שני קדושין . לשמואל פשיטא ליה דתנאה הוי דאפילו תנאה הוי הבעל יכול לחזור בו . דהני תנאי . דאיפליגי בגיטין כח"ג :

(א) נראה דצ"ל כאן שהקידושין לא נגמרו או חזרה הוי כדפרישנא וכו' דקידושי שני קידושין ולשמואל פשיטא וכו' ואפילו תנאה הוי מ"מ הבעל אינו יכול לחזור בו .